

KOHTUJURISTI ETTEPANEK

JULIANE KOKOTT

esitatud 18. detsembril 2008¹

I. Sissejuhatus

1. Pärast Türgi armee sissetungi 1974. aastal on Küprose saar faktiliselt jaotatud Küprose kreeka kogukonnaga asustatud lõunaosaks ja Küprose türki kogukonnaga asustatud põhjaosaks. Rahvusvaheline üldsus on tunnustanud Küprose Vabariiki riigina rahvusvahelise õiguse alusel ja Küprose Vabariik esindab *de iure* kogu Küprost, kuigi *de facto* on tema kontrolli all ainult saare lõunaosa. Põhjaosast on moodustatud Põhja-Küprose Türgi Vabariik, mida on tunnustanud üksnes Türgi.²
2. Kuigi Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni ja Euroopa Liidu toetatud Küprose taasühendamise üle peetud läbirääkimistel ei ole saavutatud edu, ühines Küprose Vabariik 2004. aastal Euroopa Liiduga. Ühinemislepingule lisatud protokolliga peatati *acquis communautaire*'i kohaldamine saare nendel aladel, mille üle Küprose Vabariigi valitsusel puudub tegelik kontroll.
3. Küprose jagamise tagajärjel põgenesid paljud mõlema rahvastikurühma liikmed või saadeti nad pagendusse. Suur osa pagendatutest nõuab omandiõigust kinnisasjadele, millest nad olid sunnitud loobuma.³ Küprose kreeka kogukonna liikmete poolt maha jäetud kinnisasju Põhja-Küprose Türgi Vabariigis peetakse riigi omandisse üle läinuks. Põhja-Küprose Türgi Vabariigi võimuorganid on suure osa neist kinnisasjadest andnud eraisikutele. Pagendatute omandiõuete käsitlemine on üks sellistest küsimustest, mis on Küprose taasühendamise üle peetaval tel läbirääkimistel jäänud lahenduseta.
4. M. Apostolidese ning briti abielupaari Oramsi kohtuvaidlus toimub sellises tundlikus kontekstis. Abielupaar Orams ostis ühelt eraisikult Põhja-Küproses asuva kinnisasja. M. Apostolides, kelle perekond pagendati Põhja-Küprosest, nõuab selle kinnisasja omandiõigust. Tema hagi peale tegi Küprose kreeka alal asuv kohus Eparchiako Dikastirio

1 – Algkeel: saksa.

2 – Vt ajaloolise tausta kohta ka kohtujurist Gulmanni 20. aprilli 1994. aasta ettepanek kohtuasjas C-432/92: Anastasiou (EKL 1994, lk I-3087, ettepaneku punktid 9–13).

3 – 2005. aastal oli Euroopa Inimõiguste Kohtu menetluses 1400 kaebust, mille olid esitanud peamiselt Küprose kreeka kogukonna liikmed Türgi vastu omandiõiguse rikkumise tõttu (vt Euroopa Inimõiguste Kohtu 22. detsembri 2005. aasta otsus nr 46347/99: Xenides-Arestis vs. Türgi, punkt 38, edaspidi „kohtuotsus Xenides-Arestis II“).

tis Lefkosias (Nikosia esimese astme kohus) (Küpros) otsuse, et abielupaar Orams peab kinnisasja vabastama ja tasuma mitmesuguseid rahasummasid. M. Apostolides taotles selle kohtuotsuse tunnustamist ja täitmisele pööramist Ühendkuningriigis.

II. Õiguslik raamistik

A. *Protokoll nr 10 Küprose kohta*

6. 2003. aasta ühinemisaktile lisatud protokoll nr 10 Küprose kohta⁵ on sõnastatud järgmiselt:

„KÕRGED LEPINGUOSALISED,

5. Court of Appeal, (England & Wales) (Civil Division) (Ühendkuningriik), kellele on esitatud kohtuotsuse täitmisele pööramise taotlus, küsib käesolevas asjas, kas Ühendkuningriigi kohtud on selleks kohustatud nõukogu 22. detsembri 2000. aasta määruse (EÜ) nr 44/2001 kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades⁴ alusel. See on ebaselge esiteks seetõttu, et otsus puudutab sellises Küprose piirkonnas asuvat kinnisasja, mille üle Küprose Vabariigil puudub tegelik kontroll ja kus ühenduse õiguse kohaldamine on seetõttu enamjaolt peatatud. Teiseks ei toimetatud abielupaar Oramsile nende elukohta Küprose türgi alal kohtumenetluse algatamist käsitlevaid dokumente kätte nõuetekohaselt.

kinnitades veel kord oma valmisolekut Küprose probleemi lahendamiseks kooskõlas asjakohaste ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioonidega ja oma täielikku toetust ÜRO peasekretäri sellesuunalistele püüdlustele,

arvestades, et seni on Küprose probleem jäänud lahendusetu,

4 – EÜT 2001, L 12, lk 1; ELT eriväljaanne 19/04, lk 42.

5 – Akt Tšehhi Vabariigi, Eesti Vabariigi, Küprose Vabariigi, Läti Vabariigi, Leedu Vabariigi, Ungari Vabariigi, Malta Vabariigi, Poola Vabariigi, Sloveenia Vabariigi ja Slovaki Vabariigi ühinemistingimuste ja Euroopa Liidu asutamislepingutesse tehtavate muudatuste kohta – Protokoll nr 10 Küprose kohta (ELT 2003, L 236, lk 955).

arvestades, et seetõttu on vaja ette näha *acquis'* kohaldamise peatamine nendes Küprose Vabariigi piirkondades, mille üle Küprose Vabariigi valitsusel puudub tegelik kontroll,

arvestades seega, et käesolev protokoll ei välista sellesihilisi meetmeid,

arvestades, et Küprose probleemi lahendamisel kõnealune peatamine lõpetatakse,

arvestades, et sellised meetmed ei mõjuta *acquis'* kohaldamist üheski teises Küprose Vabariigi osas ühinemislepingus sätestatud tingimustel,

arvestades, et Euroopa Liit on valmis sellise lahenduse tingimusi vastavalt EL aluspõhimõtetele kohandama,

on kokku leppinud järgmises.

Artikkel 1

arvestades, et on vaja sätestada, millistel tingimustel kohaldatakse E[uropa] L[iidu] õiguse asjakohaseid sätteid eraldusjoone suhtes, mis on eespool nimetatud piirkondade ning Küprose Vabariigi valitsuse tegeliku kontrolli all oleva piirkonna ja idapoolse Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi suveräänse baasipiirkonna vahel,

1. *Acquis'* kohaldamine peatatakse nendes Küprose Vabariigi piirkondades, mille üle puudub Küprose Vabariigi valitsusel tegelik kontroll.

soovides, et Küprose ühinemine Euroopa Liiduga tooks kasu kõigile Küprose kodanikele ning edendaks rahu ja leppimist ühiskonnas,

2. Lõikes 1 osutatud peatamise lõpetamise otsustab komisjoni ettepaneku põhjal ühehäälselt nõukogu.

Artikkel 2

1. Komisjoni ettepaneku põhjal määrab nõukogu ühehäälselt kindlaks, millistel tingimustel kohaldatakse EL õiguse sätteid artiklis 1 osutatud piirkondade ja Küprose Vabariigi valitsuse tegeliku kontrolli all olevate piirkondade vahelise eraldusjoone suhtes.

2. Artikli 1 kohase *acquis'* kohaldamise peatamise ajal käsitatakse idapoolse suveräänse baasipiirkonna ja artiklis 1 osutatud piirkondade vahelist piiri suveräänsete baasipiirkondade välispiirina Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi suveräänseid baasipiirkondi Küprosel käsitleva protokolliga lisa neljandas osas määratletud tähenduses.

Artikkel 3

1. Käesolev protokoll ei välista meetmeid, mille eesmärk on edendada artiklis 1 osutatud piirkondade majanduslikku arengut.

2. Sellised meetmed ei mõjuta *acquis'* kohaldamist üheski teises Küprose Vabariigi osas ühinemislepingus sätestatud tingimustel.

Artikkel 4

Lahenduse leidmise korral teeb nõukogu komisjoni ettepaneku põhjal ühehäälselt otsuse Küprose Euroopa Liiduga ühinemise tingimuste kohandamise kohta seoses Küprose türgi kogukonnaga." [Sõna „piirkond“ asemel kasutatakse edaspidi täpsemat vastet „ala“.]

B. Määrus nr 44/2001

7. Määruse nr 44/2001 artikli 1 lõige 1 näeb ette, et käesolevat määrust kohaldatakse tsiviil- ja kaubandusajade suhtes.

8. Määruse II peatükk sisaldab sätteid kohtualluvuse kohta. Selle peatüki 6. jagu sisaldab sätteid ainupädevuse kohta. Artik-

lis 22 on sätestatud: „Alalisest elukohast olenemata on erandkorras pädevad järgmised kohtud:

10. Artiklis 34 on sätestatud muu hulgas järgmist:

„Otsust ei tunnustata:

1. menetluste puhul, mille objektiks on kinnisvaraga seotud *in rem* õigused või kinnisvara rendi õigused, selle liikmesriigi kohtud, kus asub asjaomane vara. [...]”

1. kui tunnustamine oleks selgelt vastuolus selle liikmesriigi avaliku korraga, kus tunnustamist taotletakse;

2. kui otsus on tehtud tagaselja ning kostjale ei olnud menetluse algatamist käsitlevat dokumenti või võrdväärset dokumenti kätte toimetatud piisavalt aegsasti, et ta oleks saanud end kaitsta, välja arvatud juhul, kui kostja ei algatanud otsuse vaidlustamise menetlust siis, kui tal oli selleks võimalus;

9. Nimetatud määruse artiklites 33–37 on sätestatud kohtuotsuste tunnustamise kord. Sellega seoses on artiklis 33 sätestatud esiteks põhimõte, et liikmesriigis tehtud kohtuotsust tunnustatakse teistes liikmesriikides ühegi erimenetluse järgimist nõudmata. Artiklites 34 ja 35 on sätestatud põhjused, mille alusel võib otsuse erandkorras tunnustamata jätta.

[...]”

11. Artiklis 35 käsitletakse seda, millist tähendust omab kohtualluvust käsitlevate sätete järgimine otsuste tunnustamise seisukohast:

„1. Otsust ei tunnustata ka juhul, kui see on vastuolus II peatüki 3., 4. või 6. jao sätetega ning artiklis 72 sätestatud juhul.

[...]

3. Võttes arvesse lõiget 1, ei või otsuse teinud liikmesriigi kohtu pädevust kontrollida. Artikli 34 punktis 1 osutatud avaliku korraga seonduvat kontrolli kohtualluvuse puhul teha ei või.”

III. Asjaolud ja menetlus põhikohtuasjas ning eelotsuse küsimused

12. Küprose õiguse kohaselt omab M. Apostolides kinnisasja, mis asub Lápithoses, Kyrenia ringkonnas, st Küprose Vabariigi niisugusel alal, mille üle Küprose valitsusel puudub tegelik kontroll. Abielupaar Orams väidab, et ostis kinnisasja kolmandalt isikult

2002. aastal. Abielupaar Orams ehtas kinnisasjale villa, kus ta puhkuse ajal sageli viibib.

13. M. Apostolides esitas Eparchiako Dikastirio tis Lefkosiasesse abielupaar Oramsi vastu hagi. 26. oktoobril 2004 väljastas Eparchiako Dikastirio tis Lefkosiasest mõeldud menetluse algatamise dokumendid. Nimeetatud kohtu kordnik andis need menetluse algatamise dokumendid, millele oli märgitud abielupaar Oramsi Ühendkuningriigis asuva elukoha aadress, samal päeval üle L. E. Oramsile Lápithoses asuval kinnisasjal. Kohtukordnik ei teavitanud L. E. Oramsit sellest, et ta on kohtukordnik, vaid teatas L. E. Oramsile, et ta on käskjalg ega tea, mis laadi dokumentidega on tegemist.

14. Menetluse algatamise dokumendid olid koostatud kreeka keeles, mida Küprose põhjaosas eriti ei räägita, kuid mis on üks Küprose Vabariigi ametlike keeli. Abielupaar Orams ei valda kreeka keelt. L. E. Orams mõistis siiski, et tegemist oli ametlike, juriidilist laadi dokumentidega.

15. Küprose õiguse kohaselt võib hageja esitada taotluse tagaseljaotsuse tegemiseks, kui kostja ei esita kümne päeva jooksul menetluse algatamise dokumentide kättemetamisest kohtule kirjalikku kinnitust selle kohta, et soovib ennast kaitsta. See oli kreeka keeles märgitud iga menetlusedokumendi esilehel. Kaitsesoovi kinnitus on toiming, mis ei eelda kaitsevaidete esitamist.

16. L. E. Oramsi väitel hakkas ta reedel, 29. oktoobril 2004 otsima advokaati, kellele oleks õigus teda kohtus esindada. Ta pääses advokaat Liatsose vastuvõtule alles 2. novembril 2004. Sel päeval tõlkis advokaat Liatsos L. E. Oramsile üldjoontes ära menetluse algatamise dokumendi, kuid teatas talle, et ta ei saa abielupaar Oramsit esindada, kuna tal ei ole õigust Küprose Vabariigi kohtutes kliente esindada. Advokaat Liatsos soovitas L. E. Oramsil pöörduda advokaat Osmani poole, kes oli osalenud advokaadina vaidlusaluse kinnisasja müügitehingus, kuid viimane oli jäänud pensionile. L. E. Orams kohtus 3. novembril 2004 advokaat Osmani tütreaga, kes oli viimase advokaadibüroo üle võtnud. Advokaat Osmani tütar teatas L. E. Oramsile, et tal ei ole õigust Küprose Vabariigi kohtutes kliente esindada. Ta soovitas L. E. Oramsil pöörduda advokaat Gunes Mentesi poole.

17. L. E. Oramsil õnnestus saada aeg advokaat Mentesi vastuvõtule alles reedeks, 5. novembril 2004, kella 17.00-ks; advokaat Mentesi on L. E. Oramsi sõnul üks väheseid Küprose põhjaosas tegutsevaid advokaate, kellele on õigus Küprose Vabariigi kohtutes kliente esindada ja kes oskab mõnevõrra kreeka keelt. L. E. Orams palkas advokaat Mentesi esindama teda ja tema abikaasat vaidlusaluses asjas kohtus. Advokaat Mentesi ütles L. E. Oramsile, et teatab järgmisel esmaspäeval, 8. novembril 2004 Eparchiako Dikastirio tis Lefkosiases kostja soovist ennast kaitsta.

18. Kuna keegi ei olnud Eparchiako Dikastirio tis Lefkosiases kaitsesoovist teatanud, tegi viimane teisipäeval, 9. novembril 2004 tagaseljaotsuse, mis andis abielupaar Oramsile korralduse:

- 1) lammutada villa, basseini ja piirdeaiad, mille nad olid kinnisasjale ehitanud;
- 2) anda M. Apostolidesele kohe üle kinnisasja täielik valdus;
- 3) tasuda M. Apostolidesele eri summased otsese varalise kahju ja igakuiselt saamata jäänud tulu (s.o üür) eest koos viivisega kuni kohtuotsuse kohase täitmiseni;
- 4) hoiduma edaspidi, nii isiklikult kui esindajate kaudu, ebaseaduslikult kinnisasjale sisenemisest; ning
- 5) tasuma menetluskulud ja muud kulud (millele lisandub viivis).

19. 15. novembril 2004 teatati abielupaar Oramsi nimel kaitsesoovist ning esitati kaja tagaseljaotsuse peale.

20. Küprose õiguse kohaselt peab isik, kes taotleb tagaseljaotsuse tühistamist, tõendama, et tal on kaalukas vastuväide (*arguable defence*) tema vastu esitatud nõude vaidlustamiseks. Kui Eparchiako Dikastirio tis Lefkosias oli abielupaari ja M. Apostolidese nende tõendite ja argumentide osas ära kuulanud, tegi ta 19. aprillil 2005 otsuse, et nõude vaidlustamiseks ei olnud esitatud kaalukat vastuväidet. Anotato Dikastirio tis Kypriakis Dimokratias (Küprose Vabariigi ülemkohus) jättis oma 21. detsembri 2006. aasta otsusega abielupaar Oramsi poolt selle otsuse peale esitatud apellatsioonkaebuse rahuldamata.

21. M. Apostolides taotles 18. oktoobril 2005 määruse nr 44/2001 alusel 9. novembri 2004. aasta tagaseljaotsuse ja Eparchiako Dikastirio tis Lefkosias 19. aprilli 2005. aasta otsuse täitmisele pööramist. High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division andis 21. oktoobril 2005 määruse nimetatud kohtuotsuste täitmisele pööramiseks Inglismaal.

22. High Court (kohtunik Jack) tühistas abielupaar Oramsi poolt nõukogu määruse nr 44/2001 artikli 43 alusel vaidlustatud High Court of Justice'i määruse. M. Apostolides kaebas selle kohtuotsuse määruse nr 44/2001 artikli 44 alusel edasi eelotsusetaotluse esitanud kohtusse, Court of Appeal, kes esitas 19. juuni 2007. aasta määrusega (mis saabus Euroopa Kohtusse 14. septembril 2007)

Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas *acquis communautaire*'i kohaldamise peatamine põhja-alal 2003. aasta Küprose Euroopa Liiduga ühinemise akti protokoll nr 10 artikli 1 lõikega 1 takistab liikmesriigi kohtul valitsuse kontrollitaval alal asuva Küprose Vabariigi kohtu poolt põhja-alal asuva omandi kohta tehtud otsuse tunnustamist ja täitmisele pööramist, mida taotletakse *acquis communautaire*'i osaks oleva nõukogu 22. detsembri 2000. aasta määruse (EÜ) nr 44/2001 kohtualluvuse ning kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades alusel?

2. Kas määruse nr 44/2001 artikli 35 lõige 1 lubab liikmesriigi kohtul keelduda tunnustamast ja täitmisele pööramast teise liikmesriigi kohtute tehtud kohtuotsust seoses kohtute asukohariigi sellisel alal asuva kinnisasjaga, mille üle selle liikmesriigi valitsusel puudub tegelik kontroll, või kohustab teda sellise kohtuotsuse tunnustamisest keelduma? Kas selline otsus on vastuolus määruse nr 44/2001 artikliga 22?

3. Kas valitsuse tegeliku kontrolli all oleval alal asuva liikmesriigi kohtu otsuse tunnustamisest või täitmisele pööramisest seoses niisugusel alal asuva oman-

diga, mille üle selle liikmesriigi valitsusel puudub tegelik kontroll, võib keelduda määruse nr 44/2001 artikli 34 punkti 1 alusel, põhjusel, et tegelikkuses ei saa seda otsust täita kohas, kus kinnisasi asub, kuigi selle liikmesriigi valitsuse kontrollitaval alal oleks see kohtuotsus täidetav?

võib see kostja põhikohtuasjas tehtud tagaseljaotsuse või esitatud kaja alusel tehtud kohtuotsuse täitmisele pööramisele vastu vaielda vastavalt määruse nr 44/2001 artikli 34 punktile 2 põhjusel, et kohtumenetluse algatamise dokumenti ei toimetatud talle kätte piisavalt aegsasti ja viisil, et ta oleks saanud end enne põhikohtuasjas tagaseljaotsuse tegemist kaitsta? Kas vastus on erinev, kui kohtuistungil piirduti ainult kostja poolt nõude vastu esitatud väidete hindamisega?

4. Kas juhul, kui

– kostja vastu on tehtud tagaseljaotsus;

– nimetatud kostja on tagaseljaotsuse teinud kohtus seejärel algatanud menetluse selle otsuse vaidlustamiseks; kuid

– tema kaja on pärast nõuetekohast ja õiglast kohtuistungit jäänud rahuldamata põhjusel, et ta ei ole esitanud kaalukat vastuväidet (liikmesriigi õigusnormidest tulenev nõue, mis on vajalik sellise kohtuotsuse tühistamiseks),

5. Millised tegurid on olulised kontrollimaks vastavalt määruse nr 44/2001 artikli 34 punktile 2, kas kostjale oli „menetluse algatamist käsitlev dokument või võrdväärne dokument kätte toimetatud piisavalt aegsasti ja viisil, et ta oleks saanud end kaitsta”. Täpsemalt:

a) Kas juhul, kui dokument toimetati kostjale tegelikult kätte, on oluline arvestada kostja või tema advokaatide tegevust (või tegevusetust) pärast kättetoimetamist?

b) Kas ja milline tähtsus tuleks omistada kostja või tema advokaatide konkreetsele tegevusele ja nende poolt kogetud takistustele?

- c) Kas asjaolu, et kostja advokaadil oli võimalik kohale ilmuda enne tagaseljaotsuse tegemist, on oluline?” kohaldamisalasse kuuluvad menetlused või otsused *puudutavad*.

23. Euroopa Kohtu menetluses esitasid oma märkused M. Apostolides, abielupaar Orams, Kreeka, Poola ja Küprose valitsus ning Euroopa Ühenduste Komisjon.

IV. Õiguslik hinnang

A. Esimene eelotsuse küsimus

24. Oma esimese küsimusega tahab eelotsusetaotluse esitanud kohus teada sisuliselt seda, kas *acquis communautaire*'i kohaldamise peatamine Küprose põhjaosas vastavalt protokollile nr 10 artikli 1 lõikele 1 takistab sellise otsuse tunnustamist ja täitmist määruse nr 44/2001 alusel, mis puudutab sellel alal asuva kinnisasja omandist tulenevaid nõudeid.

25. Sellele küsimusele vastamiseks tuleb kõigepealt juhtida tähelepanu erinevusele määruse nr 44/2001 territoriaalse *kohaldamisala* ja selle *ala* vahel, mida määruse

26. Vastavalt EÜ artiklile 299 kohaldatakse seda lepingut liikmesriikide suhtes, välja arvatud selles sättes täpsemalt nimetatud territooriumide suhtes. EÜ asutamislepingu kolmanda osa IV jaotises sätestatud vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanevat ala puudutavaid eeskirju kohaldatakse EÜ artikli 69 kohaselt siiski ainult koostoimes selles artiklis mainitud Ühendkuningriigi ja Iirimaa seisukohta käsitleva protokolliga ja Taani seisukohta käsitleva protokolliga. Ühendkuningriik ja Iirimaa on teatanud soovist kohaldada määrust nr 44/2001, kuid Taani on otsustanud seda määrust mitte kohaldada.⁶ Seega kehtib nimetatud määrus Ühendkuningriigis ja kooskõlas protokolliga nr 10 ka Küprose Vabariigis.

27. Määruses nr 44/2001 on esiteks sätestatud kohtute pädevus kõnealuse määruse territoriaalsel kohaldamisalal ning teiseks selliste kohtute tehtud otsuste tunnustamine ja täitmisele pööramine teistes liikmesriikides. Seevastu ei reguleeri määrus kolmandates riikides tehtud kohtuotsuste tunnustamist ja täitmisele pööramist ühenduses ega liikmes-

⁶ – Vt määruse nr 44/2001 artikli 1 lõige 3 ning põhjendused 20 ja 21.

riikide kohtutes tehtud otsuste tunnustamist ja täitmisele pööramist kolmandates riikides.

28. Määruse nr 44/2001 territoriaalsest kohaldamisalast tuleb eristada *ala*, mida liikmesriigi kohtu poolt tehtud otsused, mida tunnustatakse ja pööratakse täitmisele nimetatud määruse alusel, *puudutavad* või mida need võivad puudutada. See ala on määruse kohaldamisalast laiem ja hõlmab ka kolmandaid riike. Seega kohaldatakse kõnealust määrust ka nende kohtuvaidluste suhtes, mis on seotud kolmandate riikidega.

29. Euroopa Kohus on seda kinnitanud kohtuotsuses *Owusu*⁷ ja oma arvamuses uue Lugano konventsiooni sõlmimise kohta.⁸ Vastavalt sellele kohtupraktikale võib ka vaidlusaluste sündmuste asetleidmine kolmandas riigis tähendada asjaomase õigussuhte rahvusvahelist iseloomu, millest sõltub määruse kohaldatavus.⁹ Määruse eesmärk on kõrvaldada ühisturu toimimise takistused, mis võivad tekkida rahvusvahelist kohtualluvust ning teistes välisriikides tehtud kohtuotsuste tunnustamist ja täitmist käsitlevate siseriiklike õigusaktide vahelistest erinevustest. Euroopa Kohus on leidnud, et need erinevused kahjustavad ühisturu toimimist isegi juhul, kui need on seotud otsustega, mis puudutavad üksnes kolmandaid riike.¹⁰

30. Seega tuleb selgitada, kuidas mõjutab protokoll nr 10 määruse nr 44/2001 kohaldamisala ja ala, mida selle kohaldamisalasse kuuluvad otsused puudutavad.

31. Pooled on ühel meelel selles, et protokoll nr 10 artikli 1 lõikes 1 ette nähtud *acquis communautaire*'i kohaldamise peatamine nendel Küprose Vabariigi aladel, mille üle Küprose Vabariigi valitsusel puudub tegelik kontroll, piirab määruse nr 44/2001 territoriaalset kohaldamisala. Järelikult ei saa liikmesriigi kohtus tehtud otsuse tunnustamine ja täitmine Küprose põhjaosas tugineda nimetatud määrusele. Samuti ei ole võimalik Küprose põhjaosas asuva kohtu otsust nimetatud määruse alusel teises liikmesriigis tunnustada ja täita.

32. Eelotsusetaotluse esitanud kohus ei pea siiski ühtegi sellist olukorda käsitlema. Ta peab tegema otsuse taotluse kohta, mis puudutab Küprose Vabariigi valitsuse kontrolli all olevat alal asuva kohtu otsuse täitmisele pööramist Ühendkuningriigis. Seega ei oma käesoleva juhtumi puhul tähtsust asjaolu, et protokoll nr 10 piirab määruse nr 44/2001 territoriaalset kohaldamisala.

33. Ainult abielupaar *Orams* leiab, et protokoll nr 10 takistab määruse nr 44/2001 kohaldamist otsuste suhtes, mis on tehtud

7 – 1. märtsi 2005. aasta otsus kohtuasjas C-281/02: *Owusu* (EKL 2005, lk I-1383, punkt 29).

8 – *Euroopa Kohtu 7. veebruari 2006. aasta arvamus* 1/03 (EKL 2006, lk I-1145, punkt 143).

9 – Eespool 7. jonealuses märkuses viidatud kohtuotsus *Owusu*, punkt 26, ja eespool 8. jonealuses märkuses viidatud arvamus 1/03, punkt 145.

10 – Eespool 7. jonealuses märkuses viidatud kohtuotsus *Owusu*, punkt 34.

määruse territoriaalsel kohaldamisalal ning mida tuleb seal ka tunnustada ja täitmisele pöörata, kuid mis puudutavad õigussuhet, mis on seotud nende aladega, mis ei ole Küprose Vabariigi valitsuse kontrolli all.

õigusnormide hierarhias kõrgemal astmel kui teisene õigus. Määrus on lõppkokkuvõttes vastu võetud EÜ asutamislepingu eesmärkide saavutamiseks.¹²

34. Nagu rõhutatavad teised pooled, räägib juba protokoll nr 10 artikli 1 lõike 1 sõnastus sellise tõlgenduse vastu. Nimetatud säte näeb nimelt ette, et *acquis'* kohaldamine peatatakse *nendes* piirkondades ja mitte neid piirkondi *puudutavas osas*.

35. Lisaks olgu märgitud, et vastavalt Euroopa Kohtu praktikale tuleb EÜ asutamislepingu normidest erandeid tegevaid ühine misakti norme tõlgendada kitsalt, arvestades vastavaid asutamislepingu norme, ja need peavad piirduma vaid sellega, mis on selle eesmärgi saavutamiseks tingimata vajalik.¹¹

36. Kuigi käesoleval juhul ei puuduta *acquis'* kohaldamise peatamine vahetult ühenduse esmast õigust, vaid määrust nr 44/2001, saab eespool toodud sedastuse sellele üle kanda. Ühinemisakt (sh protokoll nr 10) paikneb

37. EÜ asutamislepingu artikkel 65, millele määrus nr 44/2001 tugineb, näeb sõnaselgelt ette *siseturu häireteta toimimiseks vajalikul määral* võetavad meetmed, et täiustada ja lihtsustada tsiviil- ja kaubandusajades tehtud otsuste vastastikust tunnustamist ja täitmisele pööramist. Ühenduse kohtute pädevuste selge piiritlemine ning otsuste vastastikune tunnustamine ja täitmisele pööramine edendab põhivabaduste teostamist. See hõlvustab eeskätt piiriülestest kaubatarnetest, teenuste osutamisest või kapitaliülekannetest ning isikute liikumisvabaduse kasutamisest tulenevate nõuete esitamist.

38. Järelikult tuleb protokoll nr 10 tõlgendada nii, et määruse nr 44/2001 kohaldamise peatamine peab piirduma vaid sellega, mis on selle eesmärgi saavutamiseks tingimata vajalik. Seejuures tuleb iseäranis arvestada protokoll nr 10 tähendust ja eesmärki.

11 – Vt 29. märtsi 1979. aasta otsus kohtuasjas 231/78: komisjon vs. Ühendkuningriik (EKL 1979, lk 1447, punkt 13); 25. veebruar 1988. aasta otsus liidetud kohtuasjades 194/85 ja 241/85: komisjon vs. Kreeka (EKL 1988, lk 1037, punktid 19–21); 14. detsembri 1989. aasta otsus kohtuasjas C-3/87: Agegate (EKL 1989, lk 4459, punkt 39) ja 3. detsembri 1998. aasta otsus kohtuasjas C-233/97: KappAhl (EKL 1998, lk I-8069, punkt 18).

12 – Vt määruse nr 44/2001 põhjendus 2, mis viitab seosele siseturu toimimisega.

39. Pooled on ühel meelel selles, et *acquis'* kohaldamise peatamise eesmärk on võimaldada Küprose Vabariigil ühineda Euroopa Liiduga, kuigi eelnevatel Küprose taasühendamise üle peetud läbirääkimistel ei ole edu saavutatud. Soovitakse vältida seda, et Küprose Vabariik rikuks Euroopa Liidu liikmesriigina ühenduse õigust, kuna ta ei ole suuteline kohaldama *acquis communautaire'* kogu riigi territooriumil.

40. Nagu komisjon iseäranis rõhutab, ei tule välistada kõigi ühenduse õigusnormide kohaldamist, mis puudutavad alasid, mis on Küprose türgi kogukonna kontrolli all. Vastavalt protokoll nr 10 artikli 3 lõikele 1 ei välista *acquis'* kohaldamise peatamine meetmeid, mille eesmärk on edendada nimetatud piirkondade majanduslikku arengut.¹³ Peale selle kehtestati protokoll nr 2 kohaselt nõukogu määruses (EÜ) nr 866/2004¹⁴ eeskirjad, mis käsitlevad kaupade ja isikute liikumist eri alade vahel.

41. Need eeskirjad ei ole vastuolus protokoll nr 10 eesmärgiga võimaldada Küprose Vabariigil ühineda Euroopa Liiduga hoolimata sellest, et tema tegelik kontroll oma riigi

territooriumi üle on piiratud, vaid soodustavad riigi mõlema osa liitumist.

42. Protokoll nr 10 eespool nimetatud eesmärk ei nõua ka käesoleval juhul, et määruse nr 44/2001 kohaldamine tuleks peatada. Eparchiako Dikastirio tis Lefkosiasse tehtud kohtuotsuste tunnustamine ja täitmisele pööramine Ühendkuningriigis ei too Küprose Vabariigile kaasa Põhja-Küprose Vabariigiga seotud kohustusi, mida ei saa täita ja mis on vastuolus ühenduse õigusega. Vaidluse peavad hoopis lahendama Ühendkuningriigi kohtud.

43. Abielupaar Orams viitab aga veel ühele protokoll nr 10 eesmärgile, mille kohaselt tuleb Küprose probleem lahendada kooskõlas asjakohaste ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioonidega,¹⁵ mis on sätestatud eelkõige protokoll nr 10 esimeses põhjenduses. Abielupaar Orams väidab, et vaidlusalune Eparchiako Dikastirio tis Lefkosiasse tehtud kohtuotsus käsitleb etteruttavalt omandiküsimuste ulatuslikku reguleerimist. Seega on nimetatud otsuse tunnustamine ja täitmisele pööramine vastuolus protokoll nr 10 eesmärkidega ja ÜRO asjaomaste resolutsioonidega.

13 – Seda eesmärki taotleb nõukogu 27. veebruari 2006. aasta määrus (EÜ) nr 389/2006, millega luuakse rahalise toetuse programm Küprose türgi kogukonna majandusarengu soodustamiseks ja millega muudetakse määrust (EÜ) nr 2667/2000 Euroopa Ülesehitusameti kohta (ELT L 65, lk 5).

14 – Nõukogu 29. aprilli 2004. aasta määrus (EÜ) nr 866/2004 ühinemisakti protokoll nr 10 artiklis 2 sätestatud korra kohta (ELT L 161, lk 128, parandus ELT 2004, L 206, lk 51; ELT eriväljaanne 01/05, lk 107).

15 – Küprost puudutavad ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioonid on loetletud *Küprosele* paigutatud *ÜRO* rahuväliseid (UNFICYP) veebilehel: www.unficy.org/nqcontent.cfm?a_id=1636.

44. Sellest vastuväitest ei saa järeldada, et määrust nr 44/2001 ei tule liikmesriikides kohaldada, kui liikmesriigi kohtus tehtud otsused puudutavad Küprose põhjaosa.

mine ja täitmisele pööramine teistes liikmesriikides ning määruses kehtestatud kohtualluvuse eeskirjade kohaldamine ka nende poolte suhtes, kelle alaline elukoht on Küprose põhjaosas.

45. Vastab tõele, et ÜRO Julgeolekunõukogu on korduvalt kutsunud üles tagama Küprosel rahu ja territoriaalset terviklikkust. Seoses sellega on Ühinenud Rahvaste Organisatsioon kutsunud üles hoiduma sellistest tegevustest, mis võivad konflikti süvendada.¹⁶ Siiski ei saa niisugustest üldsõnalistest üleskutsetest tuleb kohustust mitte tunnustada Küprose kreeka alal asuvate kohtute otsuseid, mis puudutavad Küprose türki alal asuvate kinnisasjade omandist tulenevaid nõudeid.

47. Sellest tulenevalt vaidlevad käesoleva asja pooled ka selle üle, kas kõnealuse kohtuotsuse tunnustamine ja täitmisele pööramine avaldab omandiküsimuste lõplikule lahendamisele kahjulikku või soodsat mõju. M. Apostolides märgib, et Põhja-Küprose Türki Vabariigis toimuv sundvõõrandatud kinnisasjade müük teiste liikmesriikide kodanikele raskendab nende tagastamist pärast üksmeelse lahenduse saavutamist. Kui tema olukorras olevad isikud saavad teistes liikmesriikides esitada nende kinnisasjade omandist tulenevaid nõudeid, peletab see potentsiaalsed ostjad eemale.

46. Lisaks ei ole sugugi selge, et nimetatud määruse kohaldamine põhjustab Küprose konflikti süvenemist. Sama hästi võib see avaldada ka vastupidist mõju ja soodustada majandussuhete normaliseerumist. Mis puudutab Küprose põhja- ja lõunaosa vahelise eraldusjoone avamist kaupade ja isikute liikumisele,¹⁷ siis võib ette kujutada erinevaid õigusühendusi, mille puhul mängib rolli Küprose Vabariigi kohtute otsuste tunnusta-

48. Käesoleval juhul ei ole tarvis lõplikult otsustada, milline mõju on määruse kohaldamise peatamisel Põhja-Küprosega seotud juhtumite suhtes poliitilisele protsessile, mis on suunatud Küprose konflikti lahendamisele. Määruse kohaldamist ei saa seada sõltuvusse sellistest keerulistest poliitilistest hinnangutest. See oleks vastuolus õiguskindluse põhimõttega, mille järgimine on üks määruse

16 – Vt mh 20. juuli 1974. aasta resolutsioon 353 (1974); 18. novembri 1983. aasta resolutsioon 541 (1983) ja 29. juuni 1999. aasta resolutsioon 1251 (1999).

17 – Kaupade ja teenuste liikumise arengu kohta vt komisjoni 27. augusti 2008. aasta teatis – Aastaaruanne nõukogu 29. aprilli 2004. aasta määruse (EÜ) nr 866/2004 rakendamise ja selle kohaldamisest tuleneva olukorra kohta, KOM (2008) 529 (lõplik).

eesmärke.¹⁸ Nii peavad määruses sätestatud kohtualluvuse eeskirjad võimaldama määrata hästi prognoositaval viisil pädevaid kohtuid.¹⁹ Lisaks peab kostjal olema võimalik liikmesriigi kohtus piisava täpsusega ette näha, kas menetlust lõpetava otsuse saab määruse alusel teises liikmesriigis täitmisele pöörata, kui puuduvad määruses ette nähtud tunnustamisest keeldumise põhjused.

49. M. Apostolidese seisukohad lähevad veelgi kaugemale. Ta leiab, et määruse nr 44/2001 kohaldamine on vajalik selleks, et võtta arvesse Euroopa Inimõiguste Kohtu poolt kohtuasjas *Loizidou* tehtud otsust.²⁰

50. Selles ja veel teistes otsustes on Euroopa Inimõiguste Kohus leidnud, et pärast Küprose põhjaosa okupeerimist läbi viidud kinnisajade sundvõrandamine on õigustühine ega

muuda küsitavaks pagendatute omandiõigusi.²¹ Seega rikub omandile juurdepääsu ja selle kasutamise keelamine Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni (edaspidi „EIÕK”) esimese protokolli artiklit 1 ja õigust eluaseme puutumatusel (EIÕK artikli 8 lõige 1), kui asjaspuutuvate isikute eluase asub kinnisasjal.²² Euroopa Inimõiguste Kohus, kes on hiljuti kinnitanud, et Põhja-Küprose Türgi Vabariigis vahepeal moodustatud omandiküsimusi käsitleva komisjoni tegevus on põhimõtteliselt kooskõlas EIÕK sätetega, mõistis siiski asjaomases menetluses kaebuse esitajale välja hüvitise selle eest, et oli rikutud tema õigusi, mis tulenevad EIÕK-st.²³

51. Selle kohta tuleb kõigepealt märkida, et ükski viidatud otsustest ei puudutanud M. Apostolidese juhtumiga sarnast olukorda. Järelikult ei ole Euroopa Inimõiguste Kohus teinud ühtegi sedastust M. Apostolidese konkreetsete omandinõuete kohta, mida tuleks vahetult järgida.

18 – Brüsseli konventsiooni kohta vt 28. septembri 1999. aasta otsus kohtuasjas C-440/97: *GIE Groupe Concorde jt* (EKL 1999, lk I-6307, punkt 23); 19. veebruari 2002. aasta otsus kohtuasjas C-256/00: *Besix* (EKL 2002, lk I-1699, punkt 24) ja eespool 7. jonealuses märkuses viidatud kohtuotsus *Owusu*, punkt 38; määruse nr 44/2001 kohta vt 22. mai 2008. aasta otsus kohtuasjas C-462/06: *Glaxosmithkline ja Laboratoires Glaxosmithkline* (EKL 2008, lk I-3965, punkt 33).

19 – Vt selles tähenduses määruse nr 44/2001 põhjendus 11 ja eespool 18. jonealuses märkuses viidatud kohtuotsus *Glaxosmithkline ja Laboratoires Glaxosmithkline*, punkt 33, ning Brüsseli konventsiooni kohta eespool 7. jonealuses märkuses viidatud kohtuotsus *Owusu*, punktid 39 ja 40.

20 – Euroopa Inimõiguste Kohtu 18. detsembri 1996. aasta otsus kohtuasjas *Loizidou vs. Türgi*, *Recueil des arrêts et décisions* 1996-VI.

21 – Eespool 20. jonealuses märkuses viidatud Euroopa Inimõiguste Kohtu otsus *Loizidou*, punkt 46. Vt ka Euroopa Inimõiguste Kohtu 10. mai 2001. aasta otsus kohtuasjas *Küpros vs. Türgi*, nr 25781/94, CEDH 2001-IV.

22 – Eespool 20. jonealuses märkuses viidatud Euroopa Inimõiguste Kohtu otsus *Loizidou*, punkt 64, ja eespool 3. jonealuses märkuses viidatud kohtuotsus *Xenides-Arestis II*; inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni esimese protokolli artikli 1 ja artikli 8 lõike 1 rikkumine (õigus eluaseme puutumatusel), ja seal viidatud kohtupraktika.

23 – Euroopa Inimõiguste Kohtu 7. detsembri 2006. aasta otsus kohtuasjas *Xenides-Arestis vs. Türgi*, nr 46347/99, punktid 37 ja 42 (edaspidi „kohtuotsus *Xenides-Arestis III*”). Euroopa Inimõiguste Kohus kohustas kostjat võtma vastu konventsiooni sätetega kooskõlas olevat üldise kahju hüvitamise korda (eespool 3. jonealuses märkuses viidatud kohtuotsus *Xenides-Arestis II*, punkt 40); vt ka vastuvõetavuse küsimust käsitlev 14. märtsi 2005. aasta kohtumäärus *Xenides-Arestis vs. Türgi I*.

52. Äärmisel juhul tuleks kaaluda, kas EIÕK artikli 6 lõikes 1 sätestatud õigus õiglasele kohtulikule arutamisele ja tõhusale õiguskaitsele nõuab tegelikult, et Eparchiako Dikastirio tis Lefkosiase otsus, mis puudutab otseselt M. Apostolidese nõudeid, pöörataks täitmisele.²⁴ Nagu nähtub, on Euroopa Inimõiguste Kohus vastavat õigust seni tunnustanud ainult otsuste täitmisele pööramise suhtes riigis, mille kohus on otsuse teinud.²⁵ Küsimus, kas EIÕK artikli 6 lõige 1 näeb ette ka kohustuse tunnustada ja pöörata täitmisele välisriikides tehtud kohtuotsuseid, võib siinkohal jääda lahtiseks, kuna määrus nr 44/2001 on eespool toodud põhjustel igal juhul kohaldatav ja annab vastava õiguse. Igal juhul ei luba ka EIÕK artikli 6 lõige 1 teha teistsugust järeldust kui see, et määrust tuleb kohaldada asjakohaselt ja kooskõlas inimõigustega.

53. Seega tuleb esimesele eelotsuse küsimusele vastata järgmiselt:

Acquis communautaire'i kohaldamise peamine nendel Küprose Vabariigi aladel, mille üle selle liikmesriigi valitsusel puudub tegelik kontroll, nagu on ette nähtud 2003. aasta ühinemisaktile lisatud protokoll nr 10 artikli 1

24 – Vt selle kohta F. Matscher, „Grundfragen der Anerkennung und Vollstreckung ausländischer Entscheidungen in Zivilsachen“, *Zeitschrift für Zivilprozess (ZZP)* 1990, lk 294, 318; sama autori teos „Die indirekte Wirkung des Art. 6 EMRK bei der Anerkennung und Vollstreckung ausländischer Entscheidungen“, *Festschrift für Helmut Kollhosser*, 2004, lk 427, 444 jj; R. Geimer, „Menschenrechte im internationalen Zivilverfahrensrecht“, *Aktuelle Probleme des Menschenrechtsschutzes, Berichte der deutschen Gesellschaft für Völkerrecht*, 33. kd, Heidelberg, 1994, lk 219 jj.

25 – Vt Euroopa Inimõiguste Kohtu 19. märtsi 1997. aasta otsus kohtuasjas nr 18357/91: *Hornsby vs. Kreeka*, *Recueil des arrêts et décisions* 1997-II, punkt 40, ja 7. mai 2002. aasta otsus kohtuasjas nr 59498/00: *Burdov vs. Venemaa*, ECHR 2002-III, punkt 34.

lõikega 1, ei takista teise liikmesriigi kohtul määruse nr 44/2001 alusel tunnustamast ja täitmisele pööramast Küprose Vabariigi kohtu otsust, mis puudutab sellist ala, mis ei ole Küprose Vabariigi kontrolli all.

B. Teine, kolmas, neljas ja viies eelotsuse küsimus

54. Teise, kolmanda, neljanda ja viienda eelotsuse küsimusega palub eelotsusetaotluse esitanud kohus tõlgendada määruse nr 44/2001 artikli 35 lõiget 1 ja artikli 34 punkte 1 ja 2, võttes arvesse võimalikke tunnustamisest ja täitmisele pööramisest keeldumise põhjusi nende sätete tähenduses. Enne neile küsimustele vastamist tuleb selgeks teha, kas käesolev kohtuasi kuulub määruse kohaldamisalasse. Komisjon on nimelt avaldanud kahtlust selles suhtes, kas käesoleva kohtuasja puhul on tegemist tsiviil- ja kaubandusajaga nimetatud määruse artikli 1 lõike 1 tähenduses.

1. Eelmärkused määruse kohaldamisala kohta

55. Komisjon mõnab, et M. Apostolidese ja abielupaar Oramsi vahelise vaidluse puhul on tegemist eraisikute vahelise vaidlusega.

Komisjon leiab siiski, et vaidlus tuleb asetada laiemasse konteksti ja võtta arvesse, et vaidlused Küprose kreeka kogukonna pagendatud liikmete kinnisasjade üle on tingitud Küprose põhjaosa sõjalisest okupeerimisest.

56. Komisjoni arvates tehakse rahvusvahelise praktika kohaselt pärast relvastatud konflikte tekkinud eraisikute omandivaidluste lahendamine ülesandeks spetsiaalsetele institutsioonidele, nagu nägi ette Küprose taasühendamist käsitlev Annani kava. Pärast nimetatud kava nurjumist võttis Põhja-Küprose Türgi Vabariik vastu Euroopa Inimõiguste Kohtu nõuetele²⁶ vastavad eeskirjad kahju hüvitamise nõuete lahendamiseks ja moodustas omandiküsimustega tegeleva komisjoni. Nimetatud eeskirjadega hõlmatud nõuded, mis puudutavad omandi tagastamist ja selle kasutamise keelamise hüvitamist, on avalikõigusliku iseloomuga.

57. Komisjoni sõnul tuleb määruse nr 44/2001 kohaldamisel arvesse võtta, et on olemas alternatiivne kaebuse esitamise võimalus, mis on kooskõlas EIÕK-ga. Määruse artikli 71 lõike 1 kohaselt ei mõjuta käesolev määrus konventsioone, millega liikmesriigid on liitunud ja millega reguleeritakse kohtualluvust või kohtuotsuste tunnustamist või täitmist konkreetse valdkonnas. Euroopa Inimõiguste Kohtu järelevalve all kehtestatud kahju hüvitamise korda võib käsitada sellise konventsioonina.

26 – Vt selle kohta eespool 23. joonealuses märkuses esitatud viited.

58. Siinkohal tuleb kõigepealt meenutada Euroopa Kohtu praktikast, et mõiste „tsiviil- ja kaubandusasjad” on ühenduse õiguse autonoomne mõiste, mida tõlgendades tuleb tugineda ühelt poolt määruse nr 44/2001 või Brüsseli konventsiooni eesmärkidele ja süsteemile ning teiselt poolt siseriiklike õigussüsteemide kogumist tulenevatele õiguse üldpõhimõtetele.²⁷

59. Seejuures jäävad määruse kohaldamisalast välja ainult riigiasutuste ja eraõiguslike isikute vahelised vaidlused, kui riigiasutus teostab avalikku võimu.²⁸ Nii puudutas komisjoni viidatud kohtuasi Lechouritou²⁹ eraõigusliku isiku kaebust Saksamaa Liitvabariigi vastu Saksa relvajõudude poolt korda saadetud sõjakuritegude tagajärjel tekkinud kahju tõttu.

60. Käesolevas asjas ei esita M. Apostolides siiski endise olukorra taastamise või kahjuhüvitise nõudeid riigiasutuse vastu, vaid tsiviilõigusliku nõude, mis puudutab kinnisasja tagastamist, ja teised kinnisasja kasutamise võimaluse puudumisega seotud nõuded abielupaar Oramsi vastu.

27 – 14. oktoobri 1976. aasta otsus kohtuasjas 29/76: LTU (EKL 1976, lk 1541); 16. detsembri 1980. aasta otsus kohtuasjas 814/79: Rüffer (EKL 1980, lk 3807, punkt 7); 14. novembri 2002. aasta otsus kohtuasjas C-271/00: Baten (EKL 2002, lk I-10489, punkt 28); 15. mai 2003. aasta otsus kohtuasjas C-266/01: Préservatrice foncière TIARD (EKL 2003, lk I-4867, punkt 20); 18. mai 2006. aasta otsus kohtuasjas C-343/04: ČEZ (EKL 2006, lk I-4557, punkt 22) ja 15. veebruari 2007. aasta otsus kohtuasjas C-292/05: Lechouritou jt (EKL 2007, lk I-1519, punkt 29).

28 – Vt Brüsseli konventsiooni kohta 1. oktoobri 2002. aasta otsus kohtuasjas C-167/00: Henkel (EKL 2002, lk I-8111, punkt 26).

29 – Viidatud eespool 27. joonealuses märkuses.

61. Nende nõuete iseloom ei muutu seetõttu, et M. Apostolidesel on tõenäoliselt võimalus esitada alternatiivseid või täiendavaid avalik-õigusliku iseloomuga nõudeid Põhja-Küprose Türgi Vabariigi võimuorganite vastu. Seega ei ole vaja siinkohal otsustada, kas õigus esitada alternatiivseid või täiendavaid nõudeid eksisteeris juba siis, kui M. Apostolides sai Eparchiako Dikastirio tis Lefkosiases täitmisele pööratava otsuse.³⁰

62. Euroopa Kohus on tõepoolest juba sedatanud, et piisab asjaolust, et hageja nõude aluseks on avaliku võimu akt, et arvata tema hagi välja Brüsseli konventsiooni kohaldamisalast, olenemata selle menetluse laadist, mida võimaldab niisuguses olukorras siseriiklik õigus.³¹ See lubab teha järelduse, et omandi kahjustamine oli algselt tingitud Türgi relvajõudude ja/või Põhja-Küprose Türgi Vabariigi võimuorganite tegevusest. Viidatud Euroopa Kohtu järeldus kehtib siiski ainult juhul, kui on tegemist riigiasutuste ja eraõiguslike isikute vaheliste vaidlustega.³²

63. Kui esineb mitmesuguseid suhteid – osalt riigiasutuste ja eraõiguslike isikute vahel, osalt ainult eraõiguslike isikute vahel – tuleb

lähtuda vaidluse poolte vahelisest õigussuhetest, esitatud hagi alusest ning selle hagi esitamise üksikasjalikest tingimustest.³³ Põhikohtuasjas esitab eraisikust hageja tsiviilkohtule eraõiguslikud nõuded teiste eraisikute vastu, nii et arvestades kõiki olulisi asjaolusid on üheselt tegemist tsiviilõigusliku vaidlusega.

64. Tõenäoliselt oleks võimalik välistada need tsiviilõiguslikud nõuded riigiõiguse või rahvusvahelise õiguse eeskirjadega ja anda asjassepuutuvale isikule teada, et ta saab esitada ainult endise olukorra taastamise või kahjuhüvitise nõudeid riigi vastu. See võib viia selleni, et jäädakse ilma õigusest pöörduda tsiviilkohtu poole.

65. Küprose Vabariik ei ole seda võimalust ilmselt kasutanud. Samuti puudub seni vastav rahvusvaheline kokkulepe. Igal juhul ei leidnud Eparchiako Dikastirio tis Lefkosias ja kõrgemad kohtuinstantsid oma otsustes, et tsiviilõiguslikud nõuded või tsiviilkohtu poole pöördumise õigus tuleks välistada. Isegi kui see oleks juriidiliselt väär, ei või eelotsusetaotluse esitanud kohus kohtuotsuse täitmisele pööramise menetluses põhimõtteliselt kontrollida Eparchiako Dikastirio tis Lefkosiasse pädevust (määruse nr 44/2001 artikli 34 punkt 3) ega selle kohtuotsuse sisulist õiguspärasust, mille tunnustamist taotletakse (määruse artikkel 36 ja artikli 45 lõige 2).

30 – Asjaomased õigusnormid, mille kohta Euroopa Inimõiguste Kohus on leidnud, et need on põhimõtteliselt kooskõlas inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooniga, jõustusid alles 22. detsembril 2005 ja 30. märtsil 2006 (vt eespool 23. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Xenides-Arestis III, punkt 11).

31 – Eespool 27. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Rüffer, punkt 15, ja eespool 27. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Lechouritou, punkt 41.

32 – Vt eespool 27. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Rüffer, punkt 8.

33 – Vt eespool 27. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Baten, punkt 31; eespool 27. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Préservatrice foncière TIARD, punkt 23, ja 5. veebruari 2004. aasta otsus kohtuasjas C-265/02: Frauil (EKL 2004, lk I-1543, punkt 20).

66. Komisjon näib olevat arvamusel, et rahvusvaheline õigus oleks justkui tsiviilõiguslikud nõuded kõrvale tõrjunud, kui Põhja-Küprose Türgi Vabariik kehtestas Euroopa Inimõiguste Kohtu poolt põhimõtteliselt heaks kiidetud kahju hüvitamise korra.

õigustühine.³⁶ Euroopa Inimõiguste Kohus sedastab ainult, et teatud rahvusvaheliselt tunnustamata riiklike moodustiste poolt vastu võetud õigusnorme võib käsitada kehtivana, et vältida asjaomaste riikide elanike halvemasse olukorda sattumist.³⁷ Väita, et kahju hüvitamise kord välistab tõhusalt asjaomaste isikute kahjuks ja ilma Küprose Vabariigiga üksmeelt saavutamata tsiviilõiguslike nõuete esitamise, läheks sellest siiski palju kaugemale.³⁸

67. Ma ei ole selle käsitusega nõus.

68. Kohtuotsusest *Xenides-Arestis III*,³⁴ milles Euroopa Inimõiguste Kohus suhtus positiivselt sellesse, et kahju hüvitamise kord on kooskõlas EIÕK-ga, ei nähtu, et nimetatud kord välistab tõhusalt tsiviilõiguslike nõuete esitamise Küprose Vabariigi õiguse alusel. Vastupidi, Euroopa Inimõiguste Kohus lükkas sõnaselgelt tagasi väite, et hageja on kahjuhüvitise küsimuses kohustatud pöörduma omandiküsimustega tegeleva komisjoni poole, ja mõistis talle selle asemel välja kahjuhüvitise.³⁵

70. Komisjoni väide, et vastavalt määruse nr 44/2001 artikli 71 lõikele 1 ei mõjuta käesolev määrus Euroopa Inimõiguste Kohtu poolt heaks kiidetud kahju hüvitamise korda, ei pea samuti paika.

69. Samuti ei ole kindel, kas teistsugune käsitus oleks õigustatud. Euroopa Inimõiguste Kohus leiab nimelt, et rahvusvaheliselt tunnustamata Põhja-Küprose Türgi Vabariigi poolt läbi viidud sundvõrandamine on

71. Selles sättes on sätestatud, et „käesolev määrus ei mõjuta konventsioone, millega liikmesriigid on liitunud ja millega reguleeritakse kohtualluvust või kohtuotsuste tunnustamist või täitmist konkreetses valdkonnas”.

³⁴ – Viidatud eespool 23. joonealuses märkuses.

³⁵ – Eespool 23. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus *Xenides-Arestis III*, punkt 37.

³⁶ – Vt eespool 21. joonealuses märkuses esitatud viited.

³⁷ – Vt eespool 20. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus *Loizidou*, punkt 45, ja eespool 23. joonealuses märkuses viidatud kohtumäärus *Xenides-Arestis I*.

³⁸ – Loomulikult ei tähenda see tingimata, et kahju kannatanud isik võib ühel ajal nõuda tsiviilkohtu korras oma kinnisasja tagastamist ja sundvõrandamisega tekitatud kahju hüvitamist. Kui üheaegsete menetluste läbiviimine on võimalik, võidakse arvesse võtta teises menetluses saadud hüvitisi, et vältida alusetut rikastumist.

72. On üheselt selge, et Põhja-Küprose Türgi Vabariigis kehtiv kahju hüvitamise kord, Euroopa Inimõiguste Kohtu sellekohased otsused ja isegi EIÖK ei kuulu selle määratluse alla. EIÖK puhul on tegemist küll konventsiooniga, kuid see ei reguleeri kohtualluvust ega kohtuotsuste tunnustamist või täitmisele pööramist konkreetsetes õigusvaldkondades, mis kuuluvad määruse kohaldamisalasse. Põhja-Küprose Türgi Vabariigi kehtestatud ühepoolsed eeskirjad ei kujuta endast konventsiooni. Euroopa Inimõiguste Kohus ei ole oma selleteemalistes otsustes võtnud seisukohta kohtuotsuste tunnustamise ja täitmisele pööramise kohta tsiviilasjades.

73. Seega tuleb sedastada, et otsus, mille tunnustamist põhikohtuasjas taotletakse, puudutab tsiviilasja määruse nr 44/2001 artikli 1 lõike 1 tähenduses ja kuulub seega nimetatud määruse kohaldamisalasse.

2. Teine eelotsuse küsimus

74. Teise küsimusega tuleb välja selgitada, kas määruse nr 44/2001 artikli 35 lõige 1 koosmõjus artikli 22 punktiga 1 lubab liikmesriigi kohtul keelduda tunnustamast ja täitmisele pööramast teise liikmesriigi kohtu tehtud kohtuotsust, mis puudutab viimati nimetatud liikmesriigi sellisel alal asuvat

kinnisasja, mille üle selle liikmesriigi valitsusel puudub tegelik kontroll, või kohustab teda sellise kohtuotsuse tunnustamisest keelduma.

75. Enne sellele küsimusele vastamist tuleb märkida, et kõnesoleva määruse põhjendustest 2, 6, 16 ja 17 nähtub, et selle eesmärk on tagada vorminõuete lihtsustamise kaudu liikmesriikides tsiviil- ja kaubandusajades tehtud otsuste vaba liikumine, et nende otsuste tunnustamine ja täitmine oleks kiire ja lihtne.³⁹

76. Kooskõlas selle eesmärgiga näeb määruse nr 44/2001 artikli 33 lõige 1 ette, et liikmesriigis tehtud kohtuotsust tunnustatakse teistes liikmesriikides ühegi erimenetluse järgimist nõudmata. Otsus võidakse jätta tunnustamata ainult artiklites 34 ja 35 sätestatud juhtudel.

77. Määruse nr 44/2001 artikli 38 lõige 1 näeb ette, et liikmesriigis tehtud ning selles riigis täitmisele pööratavat otsust täidetakse teises liikmesriigis, kui see on mõne huvitatud isiku taotlusel seal täidetavaks kuulutatud. Sama määruse artikli 45 lõikes 1 on sätestatud, et kohus, kellele esitatakse apellatsioonkaebus,

³⁹ – 14. detsembri 2006. aasta otsus kohtuasjas C-283/05: ASML (EKL 2006, lk I-12041, punkt 23).

keeldub kohtuotsuse täidetavaks kuulutamise ainult artiklites 34 ja 35 sätestatud põhjustel.

78. Seejuures on sama määruse artikli 35 lõikes 3 sätestatud põhimõte, et otsuse teinud liikmesriigi kohtu pädevust ei või kontrollida. Vastavalt määruse artikli 35 lõikele 1 võib sellest teha erandi juhul, kui ei ole järgitud teatavatele kohtutele ainupädevuse andmise eeskirju, sealhulgas vastavalt määruse artikli 22 punktile 1 asjaomase vara asukohajärgse riigi kohtutele pädevuse andmise eeskirju.

79. Vastavalt määruse artikli 22 punktile 1 on menetluste puhul, mille objekt on kinnisvaraga seotud *in rem* õigused või kinnisvararendi õigused, alalisest elukohast olenemata erandkorras pädevad selle liikmesriigi kohtud, kus asub asjaomane vara. Tegemist oleks selle sätte rikkumisega artikli 35 lõike 1 tähenduses, kui otsus puudutaks asjaõigusi, mis on seotud kinnisvaraga, mis ei asu mitte Küprose Vabariigis, kus on tehtud vaidlusalune kohtuotsus, vaid mõnes teises liikmesriigis.

80. Nagu M. Apostolides, Kreeka ja Küprose valitsus ning komisjon õigesti märgivad, on

Küprose Vabariik rahvusvahelise õiguse kohaselt ainus tunnustatud riik Küprose saarel.⁴⁰ Küprose Vabariigi territoorium hõlmab ka saare põhja-ala, kus asub vaidlusalune kinnisasi.⁴¹ Põhja-Küprose Türgi Vabariiki, kelle tegeliku kontrolli all see ala on, ei ole ükski riik peale Türgi tunnustanud.⁴² Protokollist nr 10 nähtub, et ka ühinemislepingule allkirjutanud riigid käsitasid Põhja-Küprost osana Küprose Vabariigi territooriumist ja seega osana Euroopa Liiduga ühinevast alast. Vastasel korral ei oleks olnud vaja *acquis communautaire*'i kohaldamist saare selles osas peatada.

81. Otsus, mille täidetavaks kuulutamise kohta peab eelotsusetaotluse esitanud kohus otsuse tegema, puudutab igal juhul ka⁴³ asjaõigusi, nimelt Küprose Vabariigis asuva kinnisasja omandit. Määruse nr 44/2001 artikli 22 punkti 1 sõnasõnalisest tõlgendami-

40 – Vt eespool 2. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Anastasiou jt, punkt 40.

41 – Vt mh Tomuschat, C., „The Accession of Cyprus to the European Union”, *Festschrift für D. Tsatsos* (koostanud Häberle, P., Morlock, M. ja Skouris, V.), Baden-Baden, 2003, lk 672, 676.

42 – Vt eespool 2. joonealuses märkuses viidatud kohtujurist Gulmanni ettepanek kohtuasjas Anastasiou, ettepaneku punkt 12. ÜRO Julgeolekunõukogu mõistis Põhja-Küprose Türgi Vabariigi väljakuulutamise sõnaselgelt hukka ja kutsus üles seda mitte tunnustama (vt 18. novembri 1983. aasta resolutsioon 541 [1983] ja 11. mai 1984. aasta resolutsioon 550 [1984]), mis on kättesaadavad veebilehel: www.unfcyp.org/nqcontent.cfm?a_id=1636). 16. novembri 1983. aasta deklaratsiooniga (*Euroopa Ühenduste Bulletin* nr 11/1983, punkt 2.4.1) ja 27. märtsi 1984. aasta deklaratsiooniga (*Euroopa Ühenduste Bulletin* nr 3/1984, punkt 2.4.3) mõistsid ka liikmesriikide välisministrid iseseisvuse väljakuulutamise Euroopa poliitilise koostöö raames hukka. Tunnustamise küsimuse kohta vt ka Talmon, S., *Kollektive Nichtanerkennung illegaler Staaten*, Tübingen, 2006, lk 41 jj.

43 – Kui vara kasutamise eest on välja mõistetud hüvitis, võiks määruse artikli 22 punkt 1 olla mittekohaldatav (vt 9. juuni 1994. aasta otsus kohtuasjas C-292/93: Lieber, EKL 1994, lk I-2535, punkt 15).

sest tuleneb seega kahtluseta selle liikmesriigi kohtute ainupädevus.

82. Abielupaar Orams leiab siiski, et asjaomase sätte tähendus ja eesmärk on selle järeldusega vastuolus.

83. Vastavalt Euroopa Kohtu praktikale on kinnisasja asukohajärgse riigi kohtute ainupädevuse peamine põhjendus asjaolu, et asukohajärgne kohus on kõige pädevam lahendama kinnisvaraga seotud asjaõigusi käsitlevaid vaidlusi.⁴⁴ Kinnisvaraga seotud asjaõigusi puudutavad vaidlused tuleb üldjuhul lahendada selle riigi õigusnormide kohaselt, kus vaidlusalune kinnisasi asub. Peale selle on nimetatud vaidluste puhul sageli nõutav, et faktilised asjaolud tuleb tuvastada kohapeal. Seega on ainupädevuse andmine kinnisasja asukohajärgsele kohtule, kes teab ise tänu lähedusele kõige paremini faktilisi asjaolusid, hea õigusemõistmise huvides.⁴⁵

84. Abielupaar Orams järeldab sellest, et määruse nr 44/2001 artikli 22 punkt 1,

44 – Brüsseli konventsiooni kohta vt 14. detsembri 1977. aasta otsus kohtuasjas 73/77: Sanders (EKL 1977, lk 2383, punktid 10–11); 10. jaanuari 1990. aasta otsus kohtuasjas C-115/88: Reichert ja Kockler (EKL 1990, lk 1-27, punkt 10); 13. oktoobri 2005. aasta otsus kohtuasjas C-73/04: Klein (EKL 2005, lk I-8667, punkt 16) ja 18. mai 2006. aasta otsus kohtuasjas C-343/04: ĆEZ (EKL 2006, lk I-4557, punkt 28). Vt ka P. Jenardi aruanne, mis käsitleb konventsiooni kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades (EÜT 1979, C. 59, lk 1 ja 35).

45 – Vt eelkõige eespool 44. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus ĆEZ, punkt 29.

mida tuleb tõlgendada kitsalt, ei saa põhineda Küprose Vabariigi kohtute pädevus menetleda hagnosisid, mis puudutavad põhjaosas asuvatest kinnisasjadest tulenevaid õigusi. Kuna asjaomane ala ei ole Küprose Vabariigi tegeliku kontrolli all, ei ole selle liikmesriigi kohtutel lähedusest tingitud eelisseisundit.

85. Lõppkokkuvõttes võib lahtiseks jääda küsimus, kas see käsitlus, mida nimetatud sätte sõnastus ei toeta, peab paika. Määruse nr 44/2001 artikli 22 punkti 1 rikkumisega oleks tegemist ainult juhul, kui Küprose Vabariigi kohtute asemel oleksid pädevad teise liikmesriigi kohtud kinnisasja asukoha alusel. Käesolevas asjas ei ole selge, milline liikmesriik see peaks olema. Hoolimata rahvusvahelisest õigusest tulenevast seisundist võiks Põhja-Küprose Türgi Vabariigi parimal juhul võrdsustada kolmanda riigiga. Kuna määruse artikli 22 punkt 1 ei anna vahetult kolmanda riigi kohtutele ainupädevust, ei saa seda sätet isegi selle eelduse esinemise korral rikkuda.

86. Õigusteoorias on tõepoolest vaieldud selle üle, kas määruse artikli 22 punkt 1 on kolmandatele riikidele reflekteeriv mõju.⁴⁶ Euroopa Kohus näib eitavat sellise mõju olemasolu. Euroopa Kohus leidis oma arvamuses uue Lugano konventsiooni sõlmimise kohta, et kinnisasja asukohajärgse kolmanda

46 – Vt kohtuvaidluse seisu kohta Rauscher ja Mankowski, *Europäisches Zivilprozessrecht*, 2. tr, München, 2006; Brüssel I määrus, artikkel 22, punkt 26; Layton ja Mercer, *European Civil Practice*, 2. tr, London, 2004, punkt 19.010.

riigi kohtu ainupädevus asetub määruse artiklis 2 sätestatud kostja asukohariigi kohtute pädevuse ette üksnes seetõttu, et Lugano konventsioon sisaldab sätet, mis on identne määruse artikliga 22; üksnes määruse alusel jääb kehtima kohtualluvus vastavalt kostja alalisele elukohale ühenduses.⁴⁷

Türgi vabariigi alal asuvat kinnisasja käsitlevate vaidluste korral. Sellisel juhul tuleks kohaldada üldiseid kohtualluvuse eeskirju. See, kas nende kohaselt oleks Eparchiako Dikastirio tis Lefkosiasel olnud tegelikult pädevus või mitte,⁴⁸ ei oma vastavalt määruse artikli 35 lõikele 3 kohtuotsuse tunnustamise ja täitmisele pööramise seisukohast tähtsust.

87. Igal juhul oleks vale eeldada, et selline reflekteeriv mõju kandub üle ka määruse nr 44/2001 artikli 35 lõikele 1. Artikli 35 lõike 1 ja lõike 3 koosmõjust tuleneb nimelt see, et kohtuotsuse tunnustamisest ja täitmisele pööramisest keeldumine kohtualluvuse eeskirjade rikkumise tõttu on lubatav ainult erandjuhtudel. Seega ei tohi artikli 35 lõike 1 kohaldamisala laiendada nii, et kohtuotsuse tunnustamisest keeldumise põhjuseks on ka nende kolmandate riikide kohtute pädevusest üleastumine, kes ei ole Lugano konventsiooni osalisriigid.

89. Seega tuleb teisele küsimusele vastata, et määruse nr 44/2001 artikli 35 lõige 1 koosmõjus artikli 22 punktiga 1 ei luba liikmesriigi kohtul keelduda tunnustamast ja täitmisele pööramast teise liikmesriigi kohtute tehtud kohtuotsust, mis puudutab viimati nimetatud liikmesriigi sellisel alal asuvat kinnisasja, mille üle selle liikmesriigi valitsusel puudub tegelik kontroll.

88. Täielikkuse huvides kirjeldan siinkohal neid tagajärgi, mida tooks kaasa see, kui Põhja-Küprose Türgi Vabariiki koheldaks – vastupidi käesolevas ettepanekus esitatud seisukohale – samamoodi nagu kolmandat riiki. Sel juhul ei oleks Küprose Vabariigi kohtutel määruse nr 44/2001 artikli 22 punkti 1 alusel ainupädevust Põhja-Küprose

3. Kolmas eelotsuse küsimus

90. Kolmas eelotsuse küsimus puudutab määruse nr 44/2001 artikli 34 punktis 1 osutatud avaliku korra tingimuse tõlgendamist. Eelotsusetaotluse esitanud kohus küsib,

47 – Eespool 8. joonealusel märkuses viidatud Euroopa Kohtu arvamus 1/03, punkt 153.

48 – Arvesse tuleks siiski kostja alalise elukoha järgse kohtu pädevus määruse nr 44/2001 artikli 2 lõike 1 alusel. Mil määral saab Lápthoses asuvat suvilat käsitada abielupaar Oramsi teise elukohana lisaks nende Ühendkuningriigis asuvalle elukohale, tehakse sama määruse artikli 59 lõike 1 kohaselt kindlaks *lex fori* põhimõtte järgi. Kuna elukoht asub Põhja-Küprosel, esinevad sel puhul siiski sarnased probleemid nagu artikli 22 punkti 1 kohaldamise korral.

kas otsuse tunnustamisest või täitmisele pööramisest saab nimetatud tingimusele tuginedes keelduda, kui kohtuotsust ei saa pöörata täitmisele riigis, kus otsus tehti, kuna see puudutab selle liikmesriigi sellisel alal asuvat kinnisasja, mille üle selle riigi valitsusel puudub tegelik kontroll.

91. Määruse nr 44/2001 artikli 34 punktis 1 on sätestatud, et otsust ei tunnustata, kui tunnustamine oleks selgelt vastuolus selle liikmesriigi avaliku korraga, kus tunnustamist taotletakse.

92. Põhjapanevas kohtuotsuses Krombach⁴⁹ on Euroopa Kohus märkinud, et 27. septembri 1968. aasta konventsiooni kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades artiklit 27 – nüüd määruse nr 44/2002 artikkel 34 – tuleb tõlgendada kitsalt. Nimetatud artikkel on takistuseks konventsiooni ühe põhieesmärgi saavutamisel luua osalisriikide õigussüsteemidest sõltumatu autonoomne ja terviklik süsteem, mis tagab kohtuotsuste vaba liikumise ühenduses. Mis aga puutub täpsemalt konventsiooni artikli 27 punktis 1 osutatud avaliku korra tingimusse, siis võib sellele tugineda üksnes erandjuhtudel.⁵⁰

49 – 28. märtsi 2000. aasta otsus kohtuasjas C-7/98: Krombach (EKL 2000, lk I-1935, punktid 19–21). Vt ka 11. mai 2000. aasta otsus kohtuasjas C-38/98: Renault (EKL 2000, lk I-2973, punkt 26).

50 – Eespool 49. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Krombach, punkt 21, ja kohtuotsus Renault, punkt 26, milles viidatakse 4. veebruari 1988. aasta otsusele kohtuasjas 145/86: Hoffmann (EKL 1988, lk 645, punkt 21) ja 10. oktoobri 1996. aasta otsusele kohtuasjas C-78/95: Hendrikman ja Feyen (EKL 1996, lk I-4943, punkt 23).

93. Euroopa Kohus jõudis selle põhjal järgmisele järeldusele:⁵¹

„Konventsiooni artikli 27 punktis 1 osutatud avaliku korra tingimusele tuginemine on lubatud üksnes juhul, kui teises osalisriigis tehtud otsuse tunnustamine või täitmisele pööramine kahjustaks lubamatult tunnustamise või täitmisele pööramise taotluse saanud riigi õiguskorda, riivates mõnda aluspõhimõtet. Et pidada kinni välismaiste otsuste sisu kontrollimise keelust, peaks riive seisnema kohtuotsuse tunnustamise või täitmisele pööramise taotluse saanud riigi õiguskorras ülioluliseks peetava õigusnormi või selles õiguskorras tunnustatud põhiõiguse rikkumises.”

94. Euroopa Kohus märgib lisaks, et sellest järeldub, et kuigi osalisriikidele jääb konventsiooni artikli 27 punktis 1 sätestatud reservatsiooni alusel põhimõtteliselt vabadus otsustada kooskõlas oma siseriikliku õigusega, millised on nende avaliku korraga seotud nõuded, siis selle mõiste piirid tulenevad siiski konventsiooni tõlgendamisest.⁵² Seega on Euroopa Kohus hoolimata sellest, et ta ei saa otsustada osalisriigi avaliku korra sisu üle, siiski pädev kontrollima piire, mille raames osalisriigi kohtunik võib sellele mõistele tugineda, et teise osalisriigi kohtu otsust mitte tunnustada.⁵³

51 – Eespool 49. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Krombach, punkt 37, ja kohtuotsus Renault, punkt 30.

52 – Eespool 49. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Krombach, punkt 22, ja kohtuotsus Renault, punkt 27.

53 – Eespool 49. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Krombach, punkt 23, ja kohtuotsus Renault, punkt 28.

95. Neid sedastusi arvesse võttes tuleb uurida, kas asjaolu, et kohtuotsust ei saa täita riigis, kus see tehti, saab käsitada avaliku korra tingimuse ilmselge rikkumisena määruse nr 44/2002 artikli 34 punkti 1 tähenduses, mis on aluseks teises riigis tehtud kohtuotsuse tunnustamisest või täitmisele pööramisest keeldumisele.

96. Nagu Kreeka valitsus ja komisjon õigesti rõhutavad, on määruse nr 44/2002 artikli 38 lõikes 1 sätestatud, et otsuse täidetavus liikmesriigis, kus see on tehtud, on tingimuseks selle otsuse täidetavaks kuulutamisele teise liikmesriigi kohtu poolt. Seega ei pea täitedokumendi mõju selles riigis, kus otsus täitmisele pööratakse, ulatuma kaugemale kui selles riigis, mille kohus on otsuse teinud.⁵⁴

97. Kohtuotsuses *Coursier*⁵⁵ tõlgendas Euroopa Kohus 27. septembri 1968. aasta konventsiooni kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades artikli 31 vastavat lõiku nii, et mõiste „täitmisele pööratav” hõlmab ainult teistes riikides tehtud otsuste vormilist täidetavust, mitte aga tingimusi, mille esinemise korral saab need otsused riigis, kus otsus on tehtud, täitmisele pöörata. Kohtuotsust ei saa vormiliselt täitmisele pöörata, kui otsuse vastu esitati või võidakse esitada apellatsioonkaebus ja otsus jäeti esialgu täidetavaks kuulutamata.

98. Täitmisele pööratavaks kuulutamise sõltuvusse seadmine otsuse täitmisega seotud faktilistest asjaoludest liikmesriigis, kus see on tehtud, oleks vastuolus määruse nr 44/2002 eesmärgiga, mille kohaselt tuleb tagada liikmesriikidest pärinevate tsiviil- ja kaubandusajades tehtud otsuste vaba liikumine lihtsa tunnustamis- ja täitmismenetluse kaudu.⁵⁶ Erinevalt otsuse vormilisest täidetavusest, ei saa eeskätt määruse artiklis 54 ette nähtud tunnistusega ilma pikemata kinnitada, kas ja millistel tingimustel on otsus liikmesriigis, kus see on tehtud, täidetav. Lisaks ei muuda tegelikud takistused jõustamisel kuidagi otsuse õigusmõju.

99. Käesolev juhtum illustreerib võimalikke ettenägematuid asjaolusid, milleni võib tegelikule täidetavusele tuginemine viia. Mõned nimetatud nõuetest ei ole praegusel ajal Küprosel täidetavad, kuna see ala, millel asub asjaomane kinnisasi, ei ole Küprose Vabariigi tegeliku kontrolli all. Mis puudutab rahalisi nõudeid, siis saab need Küprose Vabariigi poolt kontrollitavas saareosas igal juhul täitmisele pöörata, kui abielupaar Orams käsutab seal vara, nagu pangahoiuseid või muid nõudeid.

100. Kuna määruse artikli 38 lõikes 1 on ammendavalt sätestatud, et otsuse täidetavus riigis, kus see on tehtud, on selle otsuse

54 – Vt eespool 44. jonealuses märkuses viidatud P. Jenardi aruandes esitatud selgitused, lk 47 jj.

55 – 29. aprilli 1999. aasta otsus kohtuasjas C-267/97: *Coursier* (EKL 1999, lk I-2543, punkt 29).

56 – Vt selle kohta käesoleva ettepaneku punkt 75.

täidetavaks kuulutamise tingimuseks teise liikmesriigi kohtute poolt, ei saa samale sättele omistada teistsugust tähendust avaliku korra tingimuse kontekstis. Neist kaalutlustest lähtudes välistab näiteks ka määruse nr 44/2001 artikli 35 lõike 3 teine lause sõnaselgelt, et pädevuse osas esinevaid puudusi, mida ei või vastavalt artiklile 35 kontrollida, käsitataks siiski artikli 34 lõikes 1 osutatud avaliku korra tingimuse rikkumisenähtetena.

101. Komisjon ja tema eeskujul ka abielupaar Orams tõstatavad peale küsimuse, kas otsuse täitmisele pööramisest keeldumisele saab olla põhjenduseks mõni muu asjaolu, mis on seotud avaliku korra tingimusega. Nad leiavad, et Eparchiako Dikastirio tis Lefkosiase otsuse tunnustamine ja täitmisele pööramine võib olla vastuolus rahvusvahelise avaliku korra tingimusega, kuna see õõnestab Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni püüdlusi leida lahendus Küprose probleemile.

102. Sellega seoses tuleb kõigepealt märkida, et eelotsusetaotluse esitanud kohus ei ole kaalunud, et selline asjaolu saab olla põhjenduseks kohtuotsuse tunnustamisest või täitmisele pööramisest keeldumisele Ühendkuningriigis. Euroopa Kohtu jaoks on siduv eelotsusetaotluse ese, mille eelotsusetaotluse esitanud kohus on oma eelotsusetaotluses kindlaks määranud. Menetluse poolel ei ole

üldjuhul õigust esitada Euroopa Kohtule lisaküsimusi.⁵⁷

103. See kehtib iseäranis määruse nr 44/2001 artikli 34 punktis 1 osutatud avaliku korra mõiste tõlgendamisel, kuna liikmesriikidele jääb põhimõtteliselt vabadus otsustada kooskõlas oma siseriikliku õigusega, millised on nende avaliku korraga seotud nõuded.⁵⁸ Pealegi ei osalenud Ühendkuningriigi valitsus käesolevas menetluses. Seetõttu puudub Euroopa Kohtul usaldusväärne teave selle kohta, kas komisjoni poolt tõstatatud kohtuotsuse tunnustamisest keeldumise põhjusi tuleb käsitada selle liikmesriigi avaliku korra osana.

104. Komisjon tugineb siiski sõnaselgelt *rahvusvahelisele* avalikule korrale. Komisjon mõõnab, et artikli 34 punkt 1 osutab ainult selle *liikmesriigi* avalikule korrale, kus otsuse tunnustamist taotletakse. Komisjoni arvates ei takista siiski miski käsitamast rahvusvahelisest avalikust korrast tulenevaid kohtuotsuse tunnustamisest keeldumise põhjusi ühtlasi liikmesriigi avaliku korra osana.

57 – 9. detsembri 1965. aasta otsus kohtuasjas 44/65: Singer (EKL 1965, lk 1267 ja 1275); 17. septembri 1998. aasta otsus kohtuasjas C-412/96: Kainuun Liikenne ja Pohjolan Liikenne (EKL 1998, lk I-5141, punkt 23); 12. augusti 2008. aasta otsus kohtuasjas C-296/08 PPU: Santesteban Goicoechea (EKL 2008, lk I-6307, punkt 46) ja 9. oktoobri 2008. aasta otsus kohtuasjas C-404/07: Katz (EKL 2008, lk I-7607, punkt 37).

58 – Vt käesoleva ettepaneku punkt 94 ja 52. joonealuses märkuses esitatud viited.

105. Juhuks kui Euroopa Kohus peab vajalikuks seda seisukohta arutada, kuigi see ei ole käesoleva eelotsusetaotluse ese, esitan ma selle kohta järgmised märkused.

106. Kohtuotsuses Krombach leidis Euroopa Kohus, et tema ülesanne on kontrollida piire, mille raames Brüsseli konventsiooni osalisriigi kohus võib tugineda avaliku korra mõistele, et teise liikmesriigi kohtu otsust mitte tunnustada.⁵⁹ Kuna põhiõigused, mis on tagatud EIÕK-ga, kuuluvad õiguse üldpõhimõtete hulka, jõudis Euroopa Kohus järeldusele, et liikmesriigi kohtul on õigus keelduda tunnustamast välismaist kohtuotsust, mille tegemisel on ilmselgelt rikutud põhiõigusi.⁶⁰

107. Selles mõttes on Euroopa Kohus tõepoolest seostanud omavahel rahvusvahelisel tasandil EIÕK-ga tagatud põhiõigused ja liikmesriigi avaliku korra. Seega on välismaise kohtuotsuse tunnustamisest keeldumine igal juhul kooskõlas määruse nr 44/2001 artikli 34 punktiga 1, kui liikmesriigi avaliku korra tagamise nõuded hoiavad ära Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooniga tagatud põhiõiguste ilmselge rikkumise.

59 – Eespool 49. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Krombach, punkt 23.

60 – Eespool 49. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Krombach, punktid 25–27 ja 38–40.

108. Ei ole lõplikult selge, kas kohtud ei ole mitte ainult õigustatud, vaid on koguni kohustatud keelduma sellise välismaise kohtuotsuse täitmisele pööramisest, mis ilmselgelt rikub ühenduse põhiõigusi. Niisugust kohustust õigustab asjaolu, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt on ühenduse põhiõigused liikmesriikide kohtute jaoks siduvad, kui nende poolt käsitletav olukord kuulub ühenduse õiguse kohaldamisalasse.⁶¹

109. Käesolevas asjas ei väida komisjon siiski, et kohtuotsus, mille täitmisele pööramist taotletakse, rikub põhiõigusi. Tegemist on Küprose probleemi puudutavate rahvusvahelise poliitika seisukohtadega. Neil seisukohtadel on teatud määral õiguslikult siduv iseloom, kuna need on üle võetud ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioonidesse.⁶² See kehtib näiteks riikide kohustuse kohta hoiduda sellistest tegevustest, mis süvendavad Küprose konflikti.

110. Rahu tagamine ja Küprose territoriaalse terviklikkuse taastamine on kahtlemata üllad

61 – Vt 25. novembri 1986. aasta otsus liidetud kohtuasjades 201/85 ja 202/85: Klensch jt (EKL 1986, lk 3477, punktid 8–10); 13. juuli 1989. aasta otsus kohtuasjas 5/88: Wachauf (EKL 1989, lk 2609, punkt 19); 18. juuni 1991. aasta otsus kohtuasjas C-260/89: ERT (EKL 1991, lk I-2925, punkt 42 jj); 12. juuni 2003. aasta otsus kohtuasjas C-112/00: Schmidberger (EKL 2003, lk I-5659, punkt 75) ja 11. juuli 2006. aasta otsus kohtuasjas C-13/05: Chacón Navas (EKL 2006, lk I-6467, punkt 56). Vt selles tähenduses mh Jayme, E., ja Kohler, C., „Europäisches Kollisionsrecht 2000: Interlokales Privatrecht oder universelles Gemeinschaftsrecht?“, *Praxis des Internationalen Privat- und Verfahrensrechts – IPRax*, 2000, lk 454, 460.

62 – Vt käesoleva ettepaneku punkt 45 ja eespool 16. joonealuses märkuses esitatud viited ning minu hiljutine ettepanek kohtuasjas C-394/07: Gambazzi (EKL 2009, lk I-2563, punkt 43).

eesmärgid. Kas neid eesmäärke saab aga pidada „kohtuotsuse tunnustamise või täitmisele pööramise taotluse saanud riigi õiguskorras ülioluliseks peetavaks õigusnormiks või selles õiguskorras tunnustatud põhiõiguseks” kohtuotsuse Krombach tähenduses,⁶³ on äärmiselt kaheldav.

111. Nagu eespool juba märgitud, on ÜRO Julgeolekunõukogu Küprost puudutavates resolutsioonides sisalduvad seisukohad ja üleskutsed sõnastatud liiga üldiselt, et neist saaks tuletada konkreetset kohustust keelduda tunnustamast Küprose Vabariigi kohtu otsust, mis puudutab Põhja-Küprosel asuva kinnisasjaga seotud omandiõigusi. Lisaks sellele ei ole kaugeltki selge, kas kohtuotsuse tunnustamine käesolevas kontekstis on Küprose konflikti lahendamise seisukohast kasulik või kahjulik ja kas see ei ole koguni nõutav, et kaitsta M. Apostolidese põhiõigusi.⁶⁴

112. Seega tuleb kolmandale küsimusele vastata, et liikmesriigi kohus ei või keelduda otsuse tunnustamisest või täitmisele pööramisest määruse nr 44/2001 artikli 34 punktis 1 sätestatud avaliku korra tingimusele tuginedes, kuna otsust, mis on vormiliselt täidetav riigis, kus see tehti, ei saa faktilistest põhjustest tulenevalt seal täitmisele pöörata.

63 – Eespool 49. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Krombach, punkt 37, ja kohtuotsus Renault, punkt 30.

64 – Vt käesoleva ettepaneku punktid 45 ja 49–52.

4. Neljas eelotsuse küsimus

113. Neljanda küsimusega tuleb selgitada, kas määruse nr 44/2001 artikli 34 punkti 2 alusel võib keelduda tagaseljaotsuse tunnustamisest kohtumenetluse algatamise dokumendi mittenõuetekohase kättetoimetamise tõttu, kui otsust on kontrollitud selle menetluse raames, mille kostja algatas selle otsuse vaidlustamiseks.

114. Vastavalt artikli 34 punktile 2 ei tunnustata otsust, kui kostjale ei olnud menetluse algatamist käsitlevat dokumenti kätte toimetatud piisavalt aegsasti ja viisil, et ta oleks saanud end kaitsta. Selle sätte alusel ei saa mittenõuetekohasele kättetoimetamisele siiski tugineda, kui kostja ei esitanud tagaseljaotsuse peale kaja siis, kui tal oli selleks võimalus.

115. Abielupaar Orams esitas tegelikult käesolevas asjas tagaseljaotsuse peale kaja Eparchiako Dikastirio tis Lefkosiasiale. Abielupaar Oramsi kaja jäeti pärast nõuetekohast ja õiglast kohtuistungit rahuldamata põhjusel, et nad ei olnud esitanud kaalukat vastuväidet (*arguable defence*). Abielupaar Orams toob siiski esile terve hulga asjaolusid seoses kohtumenetluse algatamise dokumentide kättetoimetamisega, mis raskendas neil enda õigeaegset kaitsmist, ja viitab seoses sellega Euroopa Kohtu praktikale, mis käsitleb 27. septembri 1968. aasta konventsiooni

kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades artikli 27 punkti 2.⁶⁵

116. Kohtuotsuses ASML⁶⁶ viitas Euroopa Kohus siiski määruse nr 44/2001 artikli 34 punkti 2 ja 27. septembri 1968. aasta konventsiooni kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades artikli 27 punkti 2 vahelistele erinevustele. Kõnealuse konventsiooni artikli 27 punktis 2 on sätestatud, et otsust ei tunnustata, „kui otsus on tehtud tagaselja ning kostjale ei olnud menetluse algatamist käsitlevat dokumenti või võrdväärset dokumenti kätte toimetatud piisavalt aegsasti, et ta oleks saanud end kaitsta”.

117. Seevastu määruse nr 44/2001 artikli 34 punkti 2 kohaselt ei ole menetluse algatamist käsitleva dokumendi nõuetekohane kättoimetamine määrav asjaolu.⁶⁷ Tähtsust omab kaitseõiguste sisuline tagamine. Kui kostja suhtes on tehtud tagaseljaotsus ning kostja ei ole algatanud otsuse vaidlustamise menetlust, kui tal oli selleks võimalus, siis näeb määruse nr 44/2001 artikli 34 punkt 2 ette, et kaitseõigused on tagatud kohtumenetluse algatamise dokumendi mitterõuetekohasest kättoimetamisest hoolimata.

118. Järelikult ei saa viidatud kohtupraktikat, mis käsitleb 27. septembri 1968. aasta konventsiooni kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades artikli 27 punkti 2, üle kanda määruse nr 44/2001 artikli 34 punktile 2.⁶⁸

119. Nimetatud sätte uues redaktsioonis võetakse suuremal määral arvesse eesmärgi lihtsustada kohtuotsuste tunnustamist ja täitmisele pööramist, nõrgendamata siiski õigust kohtulikule ärakuulamisele, mis kuulub vastavalt Euroopa Kohtu praktikale põhiõiguste hulka, mille järgimise peab Euroopa Kohus tagama.⁶⁹

120. Käesolevas asjas oli abielupaar Oramsil võimalus esitada tagaseljaotsuse peale kaja Eparchiako Dikastirio tis Lefkosiasesele ja abielupaar kasutas seda võimalust. Selle juhtumi puhul tuleneb määruse nr 44/2001 artikli 34 punktist 2, et kohtuotsuse tunnustamisest ja täitmisele pööramisest ei saa mingil juhul keelduda sel põhjusel, et menetluse algatamist käsitlevat dokumenti ei toimetatud kostjale kätte nõuetekohaselt.

121. Igal juhul peab see paika siis, kui õigust kohtulikule ärakuulamisele ei ole rikutud erakorraliste asjaolude, nagu kaebuste esitamise menetluse korra tõttu. Põhikohtuasjas ei viita miski sellele. Vastavalt eelotsusetaotluse

65 – 3. juuli 1990. aasta otsus kohtuasjas C-305/88: Lancray (EKL 1990, lk I-2725, punkt 23); 12. novembri 1992. aasta otsus kohtuasjas C-123/91: Minalmet (EKL 1992, lk I-5661, punkt 21); eespool 50. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Hendrikman ja Feyen, punkt 18, ja 16. veebruaril 2006. aasta otsus kohtuasjas C-3/05: Verdoliva (EKL 2006, lk I-1579, punkt 29).

66 – Viidatud eespool 39. joonealuses märkuses, punkt 19 jj.

67 – Eespool 39. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus ASML, punkt 20.

68 – Kohtujurist Léger’ arvates tuleneb määruse nr 44/2001 vastuvõtmise protsessist, et selle uus redaktsioon on sihipäraselt suunatud nende tagajärgede vastu, mis tulenesid viidatud kohtupraktikast, mis käsitleb 27. septembri 1968. aasta konventsiooni kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades artikli 27 punkti 2 (vt eespool 39. joonealuses märkuses viidatud kohtuasjas ASML esitatud kohtujuristi 28. septembri 2006. aasta ettepanek, punkt 51 jj).

69 – Vt eespool 39. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus ASML, punkt 23 jj.

esitanud kohtu sedastustele oli abielupaar Oramsil võimalus esitada oma õiguslik seisukoht nõuetekohasel ja õiglasel kohtuistungil. Kaja rahuldamata jätmise otsuse peale oli abielupaar Oramsil võimalus esitada Anotato Dikastirio tis Kypriakis Dimokratiasele (ülemkohus) apellatsioonkaebus, mis jäeti siiski rahuldamata.

122. Nagu eeltoodust nähtub, ei kahjustanud abielupaar Oramsi kaitseõigusi olulisel määral ka asjaolu, et vastavalt Küprose õigusele peab kostja tagaseljaotsuse tühistamiseks esitama kaaluka vastuväite. See asjaolu, et abielupaar Orams ei suutnud vaidlusaluses asjas veenda Küprose kohtuid oma õigusliku seisukoha õigsuses, tuleb kohtuotsuse tunnustamise ja täitmisele pööramise menetluses vastavalt määruse artiklile 36 ja artikli 45 lõikele 2 jätta tähelepanuta.

123. Seega tuleb neljandale küsimusele vastata, et määruse nr 44/2001 artikli 34 punkti 2 tuleb tõlgendada nii, et tagaseljaotsuse tunnustamisest või täitmisele pööramisest ei või keelduda, tuginedes menetluse algatamist käsitleva dokumendi mitterõuetekohasele kättetoimetamisele, kui kostjal oli võimalus tagaseljaotsus edasi kaevata ja kui selle liikmesriigi kohtud, kus otsus tehti, on otsust seepeale nõuetekohases ja õiglasel menetluses kontrollinud ning miski ei viita sellele, et selles menetluses oleks rikutud kostja õigust kohtulikule äraakuulamisele.

5. Viies eelotsuse küsimus

124. Neljandale küsimusele antud vastust arvestades ei ole vaja vastata viiendale küsimusele.

V. Ettepanek

125. Esitatud põhjendustest lähtudes teen Euroopa Kohtule ettepaneku vastata Court of Appeali esitatud küsimustele järgmiselt:

1. *Acquis communautaire*'i kohaldamise peatamine 2003. aasta ühinemisaktile lisatud protokollis nr 10 artikli 1 lõikega 1 nendel Küprose Vabariigi aladel, mille üle selle

liikmesriigi valitsusel puudub tegelik kontroll, ei takista teise liikmesriigi kohtul määruse nr 44/2001 alusel tunnustamast ja täitmisele pööramast Küprose Vabariigi kohtu otsust, mis puudutab sellist ala, mis ei ole Küprose Vabariigi kontrolli all.

2. Määruse nr 44/2001 artikli 35 lõige 1 koosmõjus artikli 22 punktiga 1 ei luba liikmesriigi kohtul keelduda tunnustamast ja täitmisele pööramast teise liikmesriigi kohtu tehtud otsust, mis puudutab viimati nimetatud riigi sellisel alal asuvat kinnisasja, mille üle selle liikmesriigi valitsusel puudub tegelik kontroll.
3. Liikmesriigi kohus ei saa keelduda kohtuotsuse tunnustamisest või täitmisele pööramisest määruse nr 44/2001 artikli 34 punktis 1 sätestatud avaliku korra tingimusele tuginedes, kuna otsust, mis on vormiliselt täidetav riigis, kus see tehti, ei saa faktilistest põhjustest tulenevalt seal täitmisele pöörata.
4. Määruse nr 44/2001 artikli 34 punkti 2 tuleb tõlgendada nii, et tagaseljaotsuse tunnustamisest või täitmisele pööramisest ei või keelduda, tuginedes menetluse algatamist käsitleva dokumendi mittenõuetekohasele kättetoimetamisele, kui kostjal oli võimalus tagaseljaotsus edasi kaevata ja kui selle liikmesriigi kohtud, kus otsus tehti, on otsust seepeale nõuetekohases ja õiglasel menetluses kontrollinud ning miski ei viita sellele, et selles menetluses oleks rikutud kostja õigust kohtulikule ärakuulamisele.